

Лозето на Девата

(откъс)

От Белфор до Мюлуз се простира изключително красива местност. Живописните пейзажи създават у всеки, тръгнал на път, чувство на щастие, защото природата е божи дар. Зелените долини са набраздени от поточета, горите по хълмовете шумят радостно, през месец юли житата блестят като злато под лъчите на слънцето. Пейзажът е изпълнен с лозя, сред които тук и там се подават широките покриви на вилите. Из местността са пръснати множество малки селца с къщи с дървени балкони и черни покриви, схлупени до земята. Къщите са заобиколени от дървета, стари почти колкото тях – праскови, ябълки, сливи, орехи, които сякаш им се усмихват. Над този пейзаж се е ширнало небето, по което облаците приемат причудливи форми и нюанси, преминават над Вогезите и се потапят в потоците на река Рейн.

Селянинът, загрижен най-вече за земята и продуктите, които извлича от нея, просто казва за този край, че е красив. Доста от местните легенди обаче са много патриотични, което си има своето обяснение. Една такава легенда разказва за гиздавото село Цилисхайм, в което в приятна септемврийска вечер пристигнал художникът Андре Марси. Търсейки някоя страноприемница, Андре Марси разглеждал селото – приветливо, с широка централна улица, с къщи с островърхи покриви, украсени с капандури. В далечината се издигала квадратната кула и се очертавал хълмът, засят с лозя. Падала нощ и навсякъде царяла упоителна леност. Земята ухаела, а мъглата се проточвала към склоновете. Зеленото прозрачно небе приличало на вода, на дъното на която се забелязвали звездите.

Андре Марси влязъл в една страноприемница. Сервирали му типична елзаска вечеря – приятно загорял хляб, бяла и кафява бакла, пушено месо и сол на сивкави кристали, които са като символ на гостоприемството. На масата искряла и гарафа с бяло вино.

Андре Марси се нахранил сам и после се оттеглил в малка и тясна заличка, като седнал близо до стенния часовник. Стопанката му занесла за десерт орехи и прашно шишенце, което отворила много внимателно. Това било отлежало вино. То имало вкус на цял букет от ароматни, селски цветя и разливало из тялото приятна топлина.

- Виното е прекрасно! От какво грозде е? - попитал Андре Марси.

- От лозето на Девата. - отговорила домакинята и посочила през прозореца към отсрещното хълмче, чийто мистериозен силует се очертавал в нощта.

Не след дълго Андре се качил в стаята, която му приготвили. До огледалото, точно срещу прозореца, се „издигало” леглото. То изглеждало огромно, тъй като върху него имало голям, пухкав дюшек, всякакви видове възглавници и пухена завивка. Андре бързо заспал, но сънят му бил неспокоен и лек. Вълнението от пътуването сякаш се било скрило някъде под възглавницата и пеело като щурец в ухото му. Изпаднал в полусънно състояние, Андре отново преживял всички събития от деня: мечтите по време на пътуването, порива на вятъра, който докосвал лицето му, шума на влака, трепета, който изпитал при вида на малкото хълмче, където било лозето на Девата. Изведнъж Андре се събудил. Развиделявало се. Той се подпрял на лакти в леглото и в особеното състояние, в което се намирал, се попитал спи ли или наистина е буден. Насреща си през прозореца виждал хълмчето с лозята, което изглеждало величествено красиво – цялото окъпано в светлината на изгриващото слънце, то тръпнело от вълнение. Мъглата, която сякаш излизала някъде изотдолу, се виела около силуета му, все едно, че земята диша. Андре видял себе си качен на приказен кон, който се изкачва бавно към върха на хълмчето. Една лоза привлякла погледа му. Тя се намирала на средата на хълма и прокрадващото се през мъглата слънце оцветявало листата ѝ в синьо. Вдясно се виждали стъблата на две прасковени дървета, които сякаш нарочно се огъвали към лозата и я сочели.

Изведнъж Андре Марси се сепнал, скочил от леглото и хукнал към прозореца – нагоре по хълма, към прасковите бавно се изкачвала женска фигура, облечена в лилаво. Тя вървяла през лозите и почти на всяка крачка се спирала, навеждала се и се изправяла. Леко приведена, тя се изкачила до двете дървета. Там спряла, погледнала към селото, към къщата, към прозореца и сякаш към самия Андре Марси и докоснала с ръка шията си. После седнала на земята и изведнъж изчезнала в мъглата.

Емил Хинзелин – „Легенди и разкази от Елзас”

Превод Елена Владова

В търсене на целувка

Филип Жане

Морето – нежно, чародейно, и влюбено
в небето тъй отдавна - смесва в призмата
на цветовете вълни магьосващи,
лъчите слънчеви и лунната пътека.

Но тъй природата решава – разделя
двамата любими и болката заклина между тях.
В проливни сълзи своята скръб теши небето.
Морето му отвръща с мълнии най-искрени.

Но изтлява тя надеждата в красивото море,
че все ще дойде този миг желан - небето да целуне.
И силно слънцето тъжи и страда - няма как да затъмни
простора – създателят на любовта тъй чиста.

Но... О, идея тъй прекрасна влюбените осенява
и виждат те във бъднините слети своите чувства.
Извезани са те в далечината : гравирани
във своя линия на хоризонта най-единствен...

Превод Елена Владова

Поетична редакция Веселин Вълев

Наградата „Гонкур” - 2005 г.

Франсоа Вейерганс – откъс от романа „Три дни при майка ми”

„Ти плашиш всички”, ми каза снощи Делфин. С това приключи нашият разговор, който и без това отиваше към кавга. Понякога с поведението си я провокирам да прави подобни изявления, които направо звучат като обвинения. В миналото, всъщност съвсем до скоро, не можех да избегна най-лошото от страна на тази, която наричам „моята малка Делфин”, въпреки че тя е висока само метър и седемдесет и осем. Живеем заедно от повече от тридесет години. Делфин е жената, която винаги си представям до мен, дори и ако съм в болницата на смъртно легло, а не умра в самолетна злополука. Макар че тя без съмнение ще е до мен и в случай на самолетна злополука. Снощи получих такава присъда, естествено, не толкова тежка като смъртта, но която прозвучи като равносметка – аз, Франсоа Вейерграф, който съм създал пет филма и съм издал десет романа, плаша всички.

Ако се беше случило преди време, щях да си запиша това изречение в бележника. Все още си купувам бележници и те ми вършат работа, но вече не си насрочвам срещи и не си отбелязвам нищо. Защо да си записвам това изречение? То е такова, че не може лесно да се забрави.

Делфин не ми каза, че плаша нея, а че плаша всички. Кой са тези „всички”? Дъщерите ни ли има пред вид, които вече са големи жени и могат сами да преценят, че баща им си има проблеми? Сигурно тях. Няма начин да не става въпрос и за майка ми и сестрите ми. И все пак Делфин, както и самият аз, рядко вижда семейството ми. Чувствам се виновен, че не виждам често майка ми. Тя живее сама. Почти всеки ден си казвам, че трябва да прескоча до онази къща в Прованс, за да я видя, но все не мога да се накая. Когато в сцената на гробищата във филма „Осем и половина” на режисьора, чиято роля се изпълнява от Матрояни, му се явява баща му, той констатира с тъга, че много малко са си говорили: „*Papa, si siamo parlati così poco!*”. Възможно е един ден и аз да съжалявам, че малко съм си говорил с майка ми, въпреки че ѝ се обаждам по телефона почти всяка вечер, но малко я виждам, особено през последните няколко години. Моята скъпа осемдесетгодишна майка е по-радикална от мен. Тя обобщи ситуацията по телефона така: „В крайна сметка не съм те виждала особено много през живота си”.

Това бе доста крайно заключение! Не знам дали майка ми си даде сметка, че е така, тъй като замълчах, но продължи да хвърля стрелички: „Точно така е! Ти излезе от къщи много малък, на 17 или 18 години беше? Майчице, на 19! Та това е много рано, като гледам днес до коя възраст младите живеят с родителите си”. До края на 90-те години тя идваше в Париж няколко пъти в годината и оставаше да спи няколко дни вкъщи и няколко дни у сестра ми Мадлен. На практика тя бе тази, която идваше да ме види. Днес майка ми почти не мърда от къщи. За да дойде до Париж трябва да има нужда от консултация с лекар, а пък специалисти има в изобилие и в Марсилия. Дори и Марсилия ѝ се струва далеч, въпреки че градът е на по-малко от 100 километра от къщата ѝ.

Сигурно и някои от приятелите ни са виновни Делфин да се разтревожи. Обзалагам се, че докато съм спял (обикновено се събуждам в средата на следобед, а понякога и по-късно), те са ѝ звъннали по телефона и са я попитали: „Какво става с Франсоа? Ни вест, ни кост от него. Последния път, когато го видяхме, не изглеждаше във форма. Безпокоим се за него”. Когато ми заяви, че плаша всички, гласът на Делфин бе станал тревожен като пианото в „Бурята” на Бетовен или като фагота в „La Tempesta di mare” на Вивалди. С една дума, във въздуха се усещаше приближаването на буря, която никак не даваше изгледи да е като да разлееш чаша с вода. Нашият съвместен живот никак не прилича на чаша с вода. Понякога той придобива ураганни измерения. Отговорих ѝ, че ветрове, които идват от различни посоки, причиняват вихрушки. После добавих, че носът, известен като най-бурния, е по-познат под името „Добра надежда” и че съществуването на връзка между надежда и буря е нещо по-необичайно, ако го сравним с вечния конфликт между омраза и любов. Говорих за *tempestas* – дума, която на латински означава едновременно и лошо, и хубаво време. Опитвах се както можех да се измъкна, но Делфин бе уцелила в десетката – аз не само плаша всички, но плаша и самия себе си. [...]

Получих пари, за да напиша книги, а съм написал само уводните им части. Вече не публикувам. Нямам желание. „Господи, в какво странно затруднено положение те поставя фактът да издадеш една книга!”, е написал Молиер. В една книга за живота на Расин прочетох, че той е бил упрекван за това, че получил тлъста сума, за да опише житието на Луи XIV, а не е написал нито ред. Подчертах си този пасаж. Расин е

работел много. Аз също. Защо въвличам Делфин във всичко това, защо тя се оставя да бъде въвличена в тази лудост, в каквата се превръща нашият живот? Онзи ден тя много добре го каза: „Живеем в лудост или по-скоро сме луди, които живеят”.

Но тя още не знае всичко.

Публикация в списание „Знаци”, брой 4, 2005 г.

Превод Елена Владова

Награда „Гонкур” – 2003 г.

Откъс от романа „Любовницата на Брехт”

Източен Берлин, 1948

1

Той остана дълго загледан в жълточервената поредица от гори. На границата между двете зони Брехт слезе от колата, влезе в немския полицейски участък и се обади в Deutsches Theater. Жена му Елена Вайгел се разтъпкваше около колата. Блиндиран камион ръждясваше в един ров наблизо.

Час по-късно пристигнаха три черни коли, за да вземат двойката. В тях бяха Абуш, Бехер, Йеринг, Дудов, всички членове на Културното общество. Те обясниха, че журналистите ги очакват на гарата и Брехт каза:

– Значи така ще се отървем от тях!

Той се усмихна. Елена се усмихна, Бехер се усмихна, Йеринг се поусмихна, а Дудов не се усмихна.

С букет маргарити в ръцете, Елена Вайгел стоеше изправена сред официалните лица. Облечена в черен костюм, с кокалесто лице, строг поглед и прибрани коси, тя бе усмихната и непреклонна.

Бертолд Брехт стисна ръцете на няколко души. Бледи лица. Мрачни лица. Двойката стоеше неподвижно сред облечените в палта официални лица от Културното общество.

Всички изглеждаха впечатлени от този Брехт, който стоеше пред тях –

с кръгло лице и с коси, зализани на челото като на римски император. Най-после те виждаха великия Брехт, най-известният немски драматург, който се завръщаше на немска земя след петнадесетгодишно изгнание.

Когато и последният фотограф бе отпратен от един от полицаите, Брехт затвори вратата и конвоят от официални автомобили се отдалечи. Брехт се наслаждаваше на настилката на пътя, който водеше към Берлин.

Колите не влизаха в града, а в сиво пространство.

Непристойни надписи, дървета, тревояци, големи запуснати реки, увиснали балкони, непознати растения, останки от постройки, стърчащи наред полето.

Колата навлезе в сърцето на Берлин. Жени, увити в шалове, поставяха номера на останките.

Той бе напуснал немска земя на 28 февруари 1933. Тогава по всички улици имаше знамена и пречупени кръстове... Сега бе 22 октомври 1948. Петнадесетте години бяха изминали трудно. Днес официалните автомобили се движеха бързо и се разминаваха със съветски камиони и заблудени, лошо облечени минувачи.

Брехт спусна стъклото и помоли шофьора да спре. Той слезе, запали пура и се втренчи в тези развалини. Цареше дълбока тишина, виждаха се бели стени, почернени прозорци и многобройни срутени зидове. Вечерно слънце, вятър, множество любопитни пеперуди, изпочупени оръдия, блокхаус.

Брехт седна на един камък и чу шофьора, който му казваше, че ако финансистите се запретнат, градът може да се възобнови по-бързо и тогава си помисли, че именно заради финансистите градът бе сринат до основи. Той се качи обратно в колата. Стените хвърляха вътре издължени сенки.

Километри от развалини, строшени стъкла, блиндираны автомобили, заграждения, съветски войници, застанали пред дървени прегради с железни бодли и огради от бодлива тел. Някои постройки приличаха на пещери. Кратери, огромни водни площи и още развалини, безкрайни и пусти пространства, където понякога се виждаха по няколко скупчени минувачи на трамвайна спирка.

Персоналът на хотел „Адлон“ наблюдаваше през прозорците пристигането му.

В голямата стая Брехт съблече палтото и сакото си. Взе си душ и избра риза от куфара си. Четири етажа по-надолу се намираше немската земя. В салона на хотела прозвуча поздравителна реч. Докато му

благодаряха, че е тук, Брехт леко се разсея. Той се сети за една много стара немска приказка, която бе прочел в гимназията в Аугсбург и която си припомни по време на престоя си в Калифорния. Слугиня забелязала, че един домашен дух сяда до нея край огнището. Тя му правела място и разговаряла с него през дългите зимни нощи. Един ден слугинята помолила мъничкия Ханс (тя така наричала духа) да разкрие истинския си образ, но мъничкият Ханс отказал. Накрая, след като тя настоявала, той приел и казал на слугинята да слезе в мазата, където той ще се покаже. Слугинята взела свещ, слязла в мазето и там, в една отворена бъчва видяла мъртво дете, което плувало в собствената си кръв. Много, много години преди това слугинята била родила тайно дете, което умъртвила и скрила в една бъчва.

Елена Вайгел потупа леко Брехт по рамота, за да го събуди от неговото вцепенение или по-скоро от неговия размисъл. Той се стресна, дойде на себе си и си помисли, че Берлин бе бъчва с кръв и че Германия бе също бъчва с кръв още от неговата най-ранната възраст по време на войната от 1914 г., а той бе духът на мъничкия Ханс.

По улиците на Мюнхен бе пролята кръв и съвременна Германия бе залята с потоците кръв, от които изобилстваха старите немски приказки. Той се бе завърнал в мазата и отгук нататък искаше да даде своя скромнен принос, за да измъкне детето, да го възпита, за измие със студена вода кръвта, наслоена по каменните стени на мазата. Гъоте бе направил така със своя „Фауст“, Хайне – с книгата си *De l'Allemagne*. Но сега задачата бе по-сложна отвсякога – майка Германия бе полузадушена.

Той виждаше през прозорците жени, обути в груби обувки, които поставяха номера на останките. Улиците бяха заличени, виждаха се само пътечки и облаци.

По-късно в един от салоните на Културното общество Димшиц изнесе кратка умна беседа.

Резвеселен, Брехт погледна към Бехер, Йеринг и Дудов. Какво забавно и зле подбрано трио, мислеше си той, наблюдавайки ги през пушека на пурата си. Пред него стояха онези, които бяха натоварени с мисията да приобщят Източна Германия към великите идеи за Творческо братство. Двама от тях му бяха съратници в младежките години, но сега бяха станали „другари“.

Представете си трима мъже, облечени с тъмни палта, бели ризи и вратовръзки на кръгчета. И тримата, седнали в голямата зала на клуб „Чайка“, с костюми, ушити от ужасен съветски памучен плат. Димшиц четеше от три сиви листа. Той бе изискан като университетски

преподавател, в миналото ректор, който поддържа фигурата си, за да се харесва на млади жени.

Ето го и Йоханес Бехер. Той не се бе променил. С кръгли очила със стъкла за късогледство, той бе запазил своята миловидност и *tendresse*. От своя страна Бехер също си спомняше младия Брехт – слаб, недоволен, с шапка на главата, с черна пура в устата, сложил краката си върху един стол, чете или по-скоро преглежда берлинските вестници, доволен, че доста бързо е успял да спечели много пари с „Опера за четири гроша”. Брехт четеше за „военните икономии” в малка синя книга, подвързана в син картон, разхождаше се с рисунки по анатомия, искаше да си купи брадва, за да счупи дебелите глави на ръководителите на големите берлински сцени. Той бягаше след трамваите и се качваше на покривите на театрите, хванал по една танцьорка в двете ръце. Той показваше на публиката величави социални битки. Проблемът бе, че все още не бе намерил време да прочете Маркс, но вярваше твърдо в марксизма и в това, че той е огромен извор на идеи за пиеси. Докато Димшиц четеше своята приветствена реч, Бехер също се питаше дали днес възрастният Брехт не е скрил брадва под палтото си, за да строши черепите на официозните писатели на ГДР...

Йоханес Бехер, станал висш отговорник по културата в източната зона, си спомняше за безупречното кожено палто на младия Брехт. Сега той се питаше дали кожата на Брехт бе станала достатъчно дебела, за да устоява на ударите на „другарите” – експерти по марксистки идеи и „специалистите”, които ръководеха съмнителния Съюз на писателите. И Елена Вайгел си припомняше Бехер. Според нея това, което се бе променило у Йоханес, бе гърбът - изправен и в стойка, достойна за офицер. Някога, лениво излегнат в един хамак, той плюеше черешови костилки по косите на актрисите. Елена си помисли: „Ще се разбирам по-добре с Бехер, отколкото с Брехт”.

Херберт Йеринг, бледен, с доста кръгла и плешива глава, с хитър поглед, дистанциран, блестящ и изискан, прочете кратка реч. Той разгръщаше листите, изписани със ситния му закръглен почерк и четеше с любезен и въздържан тон. Речта му бе пълна с учтиви фрази, приятни за ухото.

Брехт си спомни, че някога четеше театралните критики на Йеринг така, както човек слуша диагноза от устата на лекар, който цени.

Йеринг вече бе най-уважаваният и най-влиятелният критик.

С годините той бе придобил обноските на дипломат, но погледът му бе изгубил жизнеността си. Отдавна не му се бе налагало да чака за нещо,

за да не е нацистки настроен. Бе очевидно, че му липсва нужната интелигентност, за да създаде отново политика на народното образование. Докато той отправяше една след друга възхвали по адрес на Брехт с високопарен тон, в залата цареше безразличие. Той привърши речта си с приглушен, спокоен и тих глас, после протегна лявата си ръка и я сложи върху рамото на Брехт, за да покаже, че го напътства още от самото начало. С ръката си той докосваше съкровено същество на неговата младост.

Последва още една реч.

Елена Вайгел, която слушаше замислена и малко уморена, наклони глава към Брехт и прошепна в ухото му:

– Кой е този дебелак с шапка в ръка?

Тя сочеше към един едър мъж с плешиво и потно теме, облечен в тясно сако с липсващи копчета. Копчетата на маншетите му бяха огромни, купени от долнопробен магазин. Той стоеше мирно, сякаш че Немската добродетел озаряваше стаята със своята ослепителна светлина.

– Дудов, онзи подлец Дудов!, отговори Брехт.

И Златан Дудов бе работил в Берлин през двадесетте години, и той бе съратник на Брехт през златните години на Великото гуляйджийство, на чудния Берлин с евтини момичета и удоволствия, получавани с едно щракане на пръстите и на разноските на театри, намиращи се на прага на фалита.

Този българин бе работил върху сценария на филма *Kühle Wampe (1)* през 1926 г. или 1927 г. През 1932 г. той бе завел Брехт в Москва, когато градът вече бе под полицейско наблюдение. Брехт си помисли, че днес той несъмнено се е сдобил с подходящата му, предполагаема творческа работа, която размеква мозъка и че е първият, който е усвоил политическото блюдолизство...

Той се усмихна на Дудов. Всички заръкопляскаха, когато Бехер прегърна Вайгел и Брехт.

Донесоха бяло вино.

По-късно, когато вече бяха в хотел „Адлон“, звънна телефонът - огромен, допотопен апарат, който сякаш бе част от излишъците на съветската армия. Обади се Вайгел. Всички искаха да видят Брехт – Рен, Бекер, Ерпенбек, Лукаш.

Един камериер донесе табла, обсипана с поздравителни телеграми. Обвит от облаците дим на пурата си, Брехт гледаше иронично и невъзмутимо.

Падна нощта.

Брехт остана сам, седнал в стаята. Той се наслаждаваше на новия си

пропуск.

1. Филмът „Куле вампе” от 1932 г. на Златан Дудов го прави основоположник на социалистическия реализъм в немското кино. Златан Дудов, класик на немското кино, е един от основателите на ДЕФА, асистент на Фриц Ланг и Георг-Вилхелм Пабст.

Публикация в списание „Знаци”, брой 2/2004 г.
Превод Елена Владова